

Breu història i estat actual de la documentació a Catalunya

Ma. Eulàlia Fuentes
Univ. Autònoma de Barcelona
eulalia.fuentes@uab.es

Ma. Àngels Jimenez
Univ. Autònoma de Barcelona
agimenez@kane.uab.es

Alfons González
Univ. Autònoma de Barcelona
agonzalez@uab.es

RESUM

Història i descripció de la situació de la Documentació a Catalunya, de la formació a la recerca, el panorama laboral i la comunicació professional.

RESUMEN

Historia y descripción de la situación de la Documentación en Catalunya, de la formación a la investigación, el panorama laboral y la comunicación profesional.

ABSTRACT

History and description the state-of-art of the Information Science in Catalonia. To the training of the research, the laboral view and the corporative communication activities.

Introducció

La localització de la formació en Biblioteconomia i Documentació en un principi, i igual que va passar a la resta de l'Estat, es troba situada al voltant de les revistes especialitzades (*Quaderns d'Estudi* (1915-1922), l'*Anuari* publicat per l'Escola de Bibliotecàries, que contenia bàsicament temes de cultura general, l'*Anuari de les Biblioteques Populars* (1922-1950), el *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya* (1914-1932), el *Butlletí de l'Agrupació d'Antics Alumnes i Ex Alumnes de l'Escola de Bibliotecàries de Barcelona* 1931-37; *Biblioteconomia*, editada per la *Escuela de Bibliotecarias* (1944-1976), *Butlletí de l'Associació de Bibliotecàries de Catalunya* (1982-86), que el 1987 es va convertir en *Item: revista de biblioteconomia i documentació* (1987-) del *Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya* (COBDC) i de les associacions professionals (*Agrupació d'Antics Alumnes i Ex Alumnes de l'Escola de Bibliotecàries de Barcelona* (1931), la *Asociación de Antiguas Alumnas de la Escuela de Bibliotecarias de Barcelona* (1974), convertida en *Associació de Bibliotecàries* i el 1981 en l'*Associació de Bibliotecaris de Catalunya*) i evidentment dels nuclis docents.

1. Formació

A partir de la primera Associació creada el 1931, l'*Agrupació d'Antics Alumnes i Ex Alumnes de l'Escola de Bibliotecàries de Barcelona*, i un cop ja desapareguda pels esdeveniments polític-socials ocorreguts al país, a la dècada dels 60, un grup de bibliotecàries van presentar al Govern Civil un avantprojecte d'Estatuts per tal de crear una associació professional, que els fou denegada. El 1972 i a l'aprovar-se la Llei d'Associacions es va tornar a demanar i el 1974 es creava la *Asociación de Antiguas alumnas de la Escuela de Barcelona* que

tenia com a primer objectiu el permetre la relació entre les professionals i el reconeixement i la convalidació dels estudis de la Escuela de Bibliotecarias. Més tard va passar a anomenar-se *Associació de Bibliotecàries* i el 1981 *Associació de Bibliotecaris de Catalunya*, que a més de publicar el *Butlletí* de l'Associació va editar alguna monografia i fèu cursos de formació. El 1985 i per la llei 10/1985 del 13 de juny aquesta associació es convertia en el *Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya* (COBDC).

El 1984 i degut a la transformació de la delegació de Catalunya de la SEDIC i a les activitats de l'anomenada *Tertúlia Terminalera* es crea la *Societat Catalana de Documentació i Informació* (SOCADI). Aquesta Tertúlia fou la que va organitzar les 1res. Jornades de Teledocumentació (1985). Dos anys més tard i ja com a 2es. Jornades Catalanes de Documentació, les organitzà SOCADI. El 1989, les 3es. Jornades Catalanes de Documentació ja les van organitzar conjuntament SOCADI i el COBDC), fins a l'actualitat.¹

El 1986 es crea l'*Associació Catalana de Documentació Mèdica* com a secció de l'*Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya*, que entre d'altres coses va col·laborar en la realització del Curs d'Especialització en Documentació Mèdica, del qual se'n van fer dues edicions i que després va passar a ser un curs de Postgrau i en l'actualitat un Mestratge. En aquest curs també hi va participar l'Àrea de Documentació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i el Servei de Documentació de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (Abadal, 1994: 60ss).

Formació reglada

Pel que fa als nuclis docents, el 1915 es crea a Barcelona l'Escola de Bibliotecàries (1915-1924) que fou una de les primeres d'Europa i que tenia com a objectiu principal la formació de les professionals catalanes (era una escola femenina), que havia d'encarregar-se de les biblioteques públiques i que s'inclouïa en un antic projecte de la Mancomunitat de Catalunya (federació de les quatre Diputacions provincials catalanes), de crear un sistema de biblioteques populars per tot el territori català.

«A Catalunya a diferència d'altres països on la creació d'escoles de bibliotecaris fou posterior a la instauració de biblioteques públiques, la formació de professionals va anar unida des del primer moment a la creació d'un sistema de biblioteques públiques, el primer de l'Estat a ser planificat des de l'Administració, i en aquest cas des de l'Administració d'àmbit regional: la Mancomunitat de Catalunya» (Estivill, 1992: 40).

De tota manera durant molt de temps aquest model català va tenir poca influència fora de Catalunya i les Illes balears, tot i que el curriculum acadèmic dissenyat es va mantenir sense variacions del 1915 al 1924, amb objectius ben definits de servei públic, que a la resta de l'Estat no es plantejaren fins molt més tard.

El juliol del 1925 aquesta escola passà a dependre de la Diputació de Barcelona, coincidint amb la supressió de la Mancomunitat, en virtut de l'aplicació de l'Estatut Provincial de 20 de març de 1925 que derogava l'Estatut de la Mancomunitat i van tornar a funcionar les Diputacions, com a organismes provincials, suprimides el 1924. Tota la renovació cultural i de l'ensenyament, promoguda per la Mancomunitat va patir un greu retrocés, eliminant-se moltes de les escoles creades, per sort no va ser així amb la de Bibliotecàries, però si que es van canviar les orientacions i els noms. Així es creà la *Escuela Superior para la Mujer* (1924-1930) ón els estudis de Biblioteconomía eran tan sols un apartat, tot i que amb força

1. Enguany s'han celebrat les 7es. Jornades (novembre de 1999).

entitat, ja que una de les seccions més importants corresponien a l'anomenada *Sección de Bibliotecarias, Archiveras y Funcionarias*, amb un reglament propi diferenciat del de les biblioteques populars i sense mantenir cap contacte amb aquestes i amb la Biblioteca de Catalunya.

El juliol de 1930, després del període de la dictadura d'en Primo de Rivera i de la desaparició de la *Escuela Superior para la Mujer* es restablí l'Escola de Bibliotecàries (1930-39) i s'inicià una nova etapa molt semblant a la primera, però molt més fructífera, amb una gran influència anglosaxona i amb una gran projecció exterior, participant en simposis, congressos, conferències i seminaris, sota la direcció d'en Jordi Rubió i Balaguer.

La política cultural i educativa de la Generalitat de Catalunya, reconeguda el 28 d'abril del 1931 pel govern provisional de la República va partir de les línies iniciades per la Mancomunitat, tant pel que fa a les biblioteques populars, a la Biblioteca de Catalunya, com a la pròpia Escola. Quan les Diputacions es disolgueren i i la Generalitat es féu càrrec de les seves institucions, l'Escola es va adscriure a la Conselleria de Cultura, restant al marge de la universitat, inclús plantejant-se el 1937, la possibilitat de capacitar llicenciats universitaris per les direccions de biblioteques i no permetent l'accés dels alumnes de l'Escola a la universitat fins el 1937.

Després de la Guerra Civil espanyola i suprimida la Generalitat de Catalunya, l'Escola de Bibliotecàries i la xarxa de biblioteques populars va passar novament a dependre de la Diputació de Barcelona. Tot el professorat i el propi director foren destituïts i es va nomenar director provisional un antic professor de la *Escuela Superior de la Mujer* en José Mª Núñez Jover.

El 5 d'Abril del 1938 just després de l'entrada de l'exèrcit nacional a Lleida, el govern de Burgos va derogar l'autonomia de Catalunya, això va fer que entre moltes altres coses l'escola romangués tancada fins el maig del 1939, destituïnt-ne el director Jordi Rubió, com a professor, director de la Biblioteca de Catalunya i de les biblioteques populars, tancant-se totes les relacions amb altres països. Aquesta etapa fóu molt més llarga i dura que la de la Dictadura d'en Primo de Rivera, cal tenir en compte que els estudis no van ser reconeguts fins el 1978 i que fins el 1982 l'Escola no va obtenir el rang universitari.

De tota manera això no va significar la seva inserció en el sistema educatiu espanyol, era una escola petita, que no donava un títol universitari que era el que es demanava per poder accedir al *Cuerpo de Bibliotecarios del Estado* i els seus estudis no es van reconèixer fins el 1978. A finals del franquisme s'aprova un nou pla d'estudis, canvia de nom, passa a anomenar-se *Escuela de Bibliología* (1973) i *Escola de Bibliologia* (1974) i es converteix en escola mixta.

Finalment el 1982 es converteix en escola universitària pel Real decret 3452/81 de 13 de Novembre de 1981, BOE de 8 de febrer de 1982), adscribint-se a la Universitat de Barcelona sota el nom d'*Escola Universitària «Jordi Rubió i Balaguer» de Biblioteconomia i Documentació*, posant-se en marxa un nou pla d'estudis el curs 1993-94, que ja contempla les directrius de la Diplomatura de Biblioteconomia i Documentació. El curs 1998-99 l'Escola a més d'impartir la Diplomatura de Biblioteconomia i Documentació, va començar a impartir també la Llicenciatura de Documentació i aquest estiu (DOGC del 9 d'agost de 1999) l'Escola s'ha convertit ja en facultat universitària.

El curs 1971-72 la Universitat Autònoma de Barcelona posa en marxa la llicenciatura en Ciències de la Informació, un any més tard que la Universitat Complutense de Madrid, que té prevista la realització de l'assignatura Documentació a 5è curs de la carrera i que s'inicia el curs 75-76. Més tard va passar-se a 2on. curs (Fuentes, 1997: 43ss). Així doncs la Universi-

tat Autònoma inicia un llarg recorregut per tal d'anar implementant la Documentació com a assignatura útil per a altres titulacions., com a assignatura troncal d'estat, obligatòria d' universitat o com a optativa. En l'actualitat aquesta assignatura forma part dels plans d'Estudis de les llicenciatures de Comunicació Audiovisual, Humanitats, Medicina, Periodisme, Publicitat i Relacions, Públiques, Químiques i Traducció i Interpretació i també forma part de programes de doctorat, a Traducció i Interpretació, Periodisme, i mestratges com el de l'Institut d'Estudis Europeus o el de Documentació mèdica.

A més aquest curs 1999-2000 la Universitat Autònoma comença a impartir el segon semestre el primer curs de la llicenciatura de Documentació de 2on. cicle i els complements de formació el primer semestre, oferint-los també com a Itinerari de Campus amb un diploma pròpi i com a assignatures de campus o d'universitat.²

També a la Universitat Pompeu Fabra a la Universitat de Barcelona i a la Rovira Virgili de Tarragona s'imparteix la Documentació en diverses facultats i estudis, Periodisme, Comunicació Audiovisual, Humanitats i Traducció i Interpretació a la Pompeu Fabra, Humanitats a la de Barcelona i a Químiques a la Rovira Virgili. També a les privades com Vic, Ramon Llull o la Internacional de Catalunya s'imparteix la Documentació en les carreres que així i consta en el seu pla d'estudis.

Pel que fa a la Diplomatura en Biblioteconomia i Documentació la primera i de moment la única universitat pública a impartir-la és la Universitat de Barcelona, com ja s'ha exposat anteriorment. Pel que fa a les privades oferten la diplomatura, la Universitat de Vic, la Universitat Ramon Llull i la Universitat Internacional de Catalunya.

La Universitat de Barcelona també ha estat la primera universitat pública a iniciar la llicenciatura en Documentació (98-99). Però com ja s'ha apuntat la Universitat Autònoma i la Universitat Oberta de Catalunya iniciaran aquests estudis aquest curs 99-00. La Universitat Autònoma ha adscrit aquesta llicenciatura de 2on. cicle a la Facultat de Ciències de la Comunicació.

Pel que fa a les universitats privades, la Internacional de Catalunya té també previst la posta en marxa d'aquesta llicenciatura per aquest curs. La universitat de Girona té demanada la Diplomatura en biblioteconomia i Documentació i la Pompeu Fabra la Diplomatura i la Llicenciatura en Documentació.

Pel que fa al tercer cicle a Catalunya no existeix, de moment, cap programa de doctorat estrictament de Biblioteconomia o de Documentació. Només es participa en diversos Programes de Doctorat, com s'ha explicat anteriorment.

2. Formació continuada

Per formació continuada entendrem aquí aquell procés orientat a actualitzar, aprofundir i/o incrementar els coneixements, previament adquirits, per a desenvolupar una pràctica professional, amb la finalitat de millorar l'actuació i competència personal per a aquesta. El procés pot portar-se a terme mitjançant accions formatives diverses (lectures, cursos, tallers, conferències, etc.) en les quals, generalment, es veuen implicats diferents agents: el propi individu (que de forma ineludible ha de ser el responsable màxim de la seva formació), col·legis i associacions professionals, centres docents, empreses i organitzacions, etc. (que per interessos varis vetllen per la qualificació dels treballadors del col·lectiu).

2. Els alumnes de la UAB poden cursar les anomenades assignatures de campus, que són assignatures escollides entre totes les que es presenten, de qualsevol àmbit, facultat o departament.

El present apartat té com a objectiu fer un breu repàs al panorama de la formació continuada a Catalunya tot observant: quines són les necessitats i demanda dels professionals, quins els organismes, entitats, etc. que intenten donar cobertura a aquestes i quins tipus d'accions formatives s'han dut a terme en els darrers anys o es duen a terme en l'actualitat.

Necessitats formatives

La formació universitària constitueix la base que capacita el bibliotecari-documentalista per el desenvolupament de la professió, no obstant això, aquesta formació no és, en la majoria dels casos, suficient. Des de les diplomatures i llicenciatures, difícilment es pot donar resposta a totes les necessitats que genera el ventall actual de llocs de treball relacionats amb la gestió de la informació, ni tampoc al nivell i grau d'especialització dels coneixements que exigeixen alguns dels llocs. Per això és imprescindible articular uns canals de formació que permetin l'actualització, aprofundiment o adquisició de nous coneixements. En definitiva, un sistema que faciliti l'aprenentatge permanent.

Planificar programes de formació continuada de qualitat fa necessaris estudis que copsin les necessitats i carències dels professionals. A Catalunya, el COBDC ha fet alguns sondejos en aquest sentit, a més de passar qüestionaris sobre satisfacció als alumnes que es matriculen a algun dels seus cursos:

El 1988 va passar una enquesta als seus col·legiats de la qual es desprenia que les àrees de formació prioritàries en aquell moment eren:³

- Organització de centres de documentació
- Automatització de biblioteques
- Indexació
- Tractament de material audiovisual
- AACR
- Literatura grisa
- Teledocumentació
- Classificació

El 1993 va fer una nova consulta els resultats de la qual mostren canvis significatius en els interessos i necessitats dels professionals. En aquest cas les matèries prioritzades van ser:⁴

- Gestió
- Cerques a bases de dades
- Informació bibliogràfica
- Formació d'usuaris
- Difusió
- Avaluació
- CD-ROM
- Atenció a l'usuari
- Word Perfect
- Gestió administrativa

A partir d'aquest moment els interessos han anat orientant-se cada cop més vers les tecnologies de la informació, i més concretament vers el fenomen Internet (com a font i com a recurs de difusió d'informació). Algunes de les tendències que ja es perfilaven en l'enquesta del 93, sobretot les relacionades amb la qualitat dels serveis, organització i gestió eficient

3. Font de les dades: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. *Memòria 1988*. Barcelona: 1988.

4. Font de les dades: Orobítg i Dellà, M. José. «Resultat de l'enquesta sobre formació continuada adreçada als col·legiats». Dins: *Item*, 1993, núm. 13 (jul.-des.), p. 152.

dels recursos, avaluació, atenció i satisfacció dels usuaris..., també han anat accentuant-se tal i com ho demostra l'actual proliferació d'activitats formatives organitzades sobre aquests temes tant des del COBDC com des d'altres entitats.

La formació continuada en els darrers anys i en l'actualitat

L'any 1990 A. Villagra (1990) presentà un treball sobre la formació permanent a Espanya. L'estudi analitzava la situació del moment i destacava alguns aspectes: oferta deficient, massa centralitzada en Madrid i Barcelona, irregular i mancada de veritable qualitat. L'autor remarca la consolidació dels estudis universitaris i d'extensió universitària, així com l'augment d'iniciativa per part dels col·legis i associacions professionals, com a fets que afavoririen la sortida de la situació de precarietat.

El 1996 sortí publicat un informe, elaborat en col·laboració per A. Villagra, E. Montes i C. Miralpeix (1996), on es posava de manifest que, transcorreguts sis anys des de l'estudi anterior, el panorama espanyol no havia canviat geire. Segons els autors, les raons de l'escàs avenç eren: implantació encara recent de la formació universitària; nombre massa elevat de persones, amb manca de formació inicial, treballant en biblioteques i centres de documentació; baixa valoració, per part de molts professionals, de l'oferta formativa existent (cursos massa generals i molt orientats a proporcionar formació inicial...).

Catalunya, tot i compartir alguns dels trets que caracteritzaven la situació a la resta de l'Estat, presentava certes diferències, marcades, sobretot, per la seva llarga tradició en la formació inicial de bibliotecaris, i en disposar d'associacions que vetllessin pels interessos del col·lectiu i per la formació permanent dels seus professionals.

Actualment la progressiva consolidació dels estudis universitaris, juntament amb les iniciatives de col·legis professionals, associacions, etc. està provocant un considerable augment i diversificació de l'oferta, tot i que seria desitjable una millora en la planificació i disseny dels programes així com més coordinació entre les entitats implicades per tal d'aconseguir un enriquiment del ventall d'accions formatives que ajudés a cobrir els requeriments del mercat laboral actual.

Tot seguit farem un repàs dels principals centres i institucions que proporcionen formació continuada a Catalunya. Es fan constar accions formatives dutes a terme en els darrers anys, algunes de les quals encara segueixen gaudint de noves edicions mentre que d'altres han deixat d'organitzar-se. Aquest apartat no pretèn ser cap agenda o calendari d'activitats, ben al contrari, el seu objectiu és oferir una visió de quines han estat, i quines són actualment, les tendències en formació permanent a Catalunya.

Universitats

Diverses universitats, tant públiques com privades, organitzen cursos de mestratge, post-graus, cursos d'estiu, seminaris, etc. que guarden una relació directa o indirecta amb la tasca del bibliotecari-documentalista i que, per tant, poden ser del seu interès.

• Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)

Màster en Arxivística: organitzat, en col·laboració, per l'Associació d'Arxivers de Catalunya i el Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana de la Universitat. El mestratge compta ja amb 7 edicions realitzades.

Màster d'Especialització en Documentació Mèdica: en aquest curs participen diversos departaments i àrees de la UAB, a més del Departament de Documentació de l'hospital de la Sta. Creu i Sant Pau, també depenent d'aquesta universitat.

• **Universitat de Barcelona (UB)**

De la UB depenia l'Escola Universitària de Biblioteconomia i Documentació «Jordi Rubió i Balaguer», actualment Facultat com ja s'ha dit, a la seva seu ténen lloc al llarg de l'any diverses conferències, taules rodones, sessions de demostracions de productes, etc. que poden contribuir d'alguna manera al perfeccionament professional. Alguns dels postgraus en els quals ha participat en els darrers anys han estat:

Biblioteca escolar

Organització dels sistemes de documentació a l'empresa

Volem destacar també l'acció formativa duta a terme pel Centre de Patents de la UB. La seva principal finalitat és dur a terme tot el relacionat amb la gestió de les patents de la pròpia universitat, però ofereix també un servei públic d'informació. A inicis dels anys noranta, des del Centre es col·laborava activament en el *Màster en Documentació Online & Compact Disc*, programa centrat principalment en l'àmbit la documentació química. Cal dir que des de fa ja alguns anys aquest curs no s'organitza. En contrapartida, i gràcies a que el Centre gaudeix de la representació a Espanya de Chemical Abstracts Service (CAS), la divisió d'informació de l'American Chemical Society i de STN International, el distribuïdor de bases de dades del CAS, imparteix periòdicament seminaris de formació sobre el sistema de patents i la consulta a bases de dades científico-tècniques (sobretot químic-farmacèutiques i de patents).

• **Universitat Oberta de Catalunya (UOC)**

La proposta de formació continuada de la UOC resulta força innovadora i atractiva per a aquells professionals que disposin de poc temps. La Universitat ofereix una sèrie de cursos no presencials que es recolzen en l'ús de les tecnologies de la informació. Tot seguit s'esmenten alguns dels seus postgraus:

Tecnologies de la informació per a no informàtics.

Gestió de recursos d'informació.

Tècniques de cerca i recuperació d'informació.

La gestió del coneixement.

Tècniques d'edició electrònica.

Edició electrònica multimèdia i edició electrònica a Internet.

• **Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)**

A través de la Fundació Politècnica de Catalunya i amb la col·laboració de diversos departaments, aquesta universitat ha organitzat, en els darrers anys, alguns cursos de postgrau del nostre interès:

Noves tecnologies per a la gestió i l'accés a la informació.

Organització dels sistemes d'informació en l'empresa.

Gestió de serveis d'informació i biblioteques digitals.

• Universitat Pompeu Fabra (UPF)

Des de l'Institut de Formació Continuada (IDEC), l'Observatori de Comunicació Científica, etc. aquesta universitat ha pogut articular una oferta força variada de cursos de postgrau, perfeccionament, etc. directa o indirectament relacionats amb la nostra especialitat:

Sistemes d'informació documental amb microordinadors.

Planificació i gestió de biblioteques (amb la col·laboració de la University of the West England).

Direcció d'organització i sistemes d'informació.

Documentació digital (en col·laboració amb el COBDC i impartit a través d'Internet).

Tècniques de disseny hipertextual (edició hipermedial telemàtica).

Direcció i gestió d'institucions, empreses i plataformes culturals.

Peritatge, comerç i conservació de l'art i del llibre.

Documentació periodística (curs d'estiu d'ampliació d'estudis).

• Universitat Ramon Llull (URL)

Alguns dels centres depenents d'aquesta universitat privada han fet també algunes propostes de les quals en destacarem les següents:

Postgrau en documentació sanitària (dirigit per l'Escola Universitària d'Infermeria i Fisioteràpia Blanquerna).

Màster en gestió de les tecnologies de la informació (pertany al programa de formació continuada de la Salle).

Management Information Systems Policies and Strategies (seminari impartit el curs 98-99 en l'escola ESADE).

Col·legis i Associacions professionals

• Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya (COBDC)

Constitueix la principal via de formació permanent del col·lectiu. Les seves activitats en aquest sentit són planificades mitjançant una vocalia de formació. El Col·legi organitza des de cursos «ràpids» per a professionals amb poca disponibilitat de temps a cursos de major durada o seminaris de presentació d'experiències. Tanmateix organitza conferències, taules rodones, visites a centres, etc., que contribueixen a ampliar l'oferta formativa. Cal destacar també l'existència, en el si del Col·legi, de grups de treball especialitzats en temàtiques concretes (grup d'arxivística, de biblioteques d'art, de malats, de música, de biblioteca pública, així com el grup de «Bibliotecaris sense fronteres»). Altres activitats a assenyalar són la seva participació en l'organització de les *Jornades Catalanes de Documentació*, que s'han constituït en una important plataforma d'intercanvi, comunicació i enriquiment professional, així com la publicació de revistes i documents especialitzats.

• Associació d'Arxivers de Catalunya (AAC)

Entitat fundada l'any 1985 per potenciar la figura i el treball de l'arxiver. Disposa d'una comissió especial que canalitza les activitats de formació permanent. Les seves accions es concreten en: organització de cursos que s'imparteixen al llarg de l'any, de conferències, taules rodones, estades professionals, així com en l'existència de grups de treball sobre temes especialitzats (Internet, arxius i fons d'arquitectura, ar-

xivers sense fronteres...). És important posar de relleu la tasca de formació d'arxivistes que des de l'any 1987 porta a terme l'Associació a través del *Màster en arxivística* que organitza conjuntament amb la UAB i que ha estat comentat anteriorment. Tanmateix dir que en el curs 98-99 endegà el curs que dóna accés al *Certificat d'Aprofitament de Postgrau en Tècniques d'Organització d'Arxius i Documents*, que organitza conjuntament amb la UAB i la Fundació Universitària del Bages. Al igual que el COBDC, l'Associació també edita publicacions i documents que proporcionen lectures especialitzades als professionals.

• Societat Catalana de Documentació i Informació (SOCADI)

Al llarg dels últims anys aquesta societat, que agrupava professionals de la documentació de camps diversos i que en l'actualitat es troba fusionada al COBDC, ha dut a terme un considerable nombre d'activitats formatives: organització de cursos, xerrades, grups de treball (documentació química, patents...), demostracions de nous productes, etc. En definitiva, totes elles orientades a la promoció de l'intercanvi d'experiències i al reciclatge dels professionals. SOCADI ha participat també en l'organització de les *Jornades Catalanes de Documentació* i l'any 1997 endegà la publicació d'un anuari sobre Documentació i Informació.

• Coordinadora de Documentació Biomèdica

Es tracta d'una entitat dependent de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, que aglutina professionals de la documentació en ciències de la salut i biomedicina. Porta a terme diverses activitats com ara seminaris, grups de treball sobre temàtiques relacionades amb la seva especialitat, etc.

Altres ofertes per a la formació continuada

• Doc 6

Aquesta empresa de consultoria en recursos d'informació, amb seu a Barcelona des de fa deu anys, ofereix també una destacable oferta de cursos de perfeccionament i/o aprenentatge que amplien el panorama de la formació continuada destinada a bibliotecaris-documentalistes. Solen fer una programació trimestral i, a tall d'exemple, citarem algunes de les seves propostes més recents:

Inmagic: base de dades documental.

Creació i gestió d'una intranet.

Obtenció i gestió de recursos especialitzats en àrees professionals.

Creació i manteniment de pàgines web.

Qualitat: processos per a la seva implantació en biblioteques i centres de documentació.

Gestió de documents electrònics.

La gestió de les revistes electròniques.

Internet: recursos d'informació per a bibliotecaris i documentalistes.

• Escola de Documentació Casp

Al llarg d'alguns anys aquesta escola ha impartit el *Curso de postgrado en Información y Documentación* (actualment no s'imparteix) i ha organitzat algunes altres activitats formatives.

• Institut Català de Tecnologia (ICT)

L'ICT és una fundació privada que té per objectiu ajudar a les empreses i els professionals a incrementar la seva capacitat innovadora i tècnològica. Una de les seves línies d'actuació és la formació, i en aquest sentit ofereix un programa centrat en les tecnologies de la informació dins del qual s'organitzen diversos cursos d'interès:

Màster en Tecnologies de la Informació.

Postgrau en Organització dels Sistemes de Documentació a l'Empresa.

Tecnologies de la Informació i de les Comunicacions per a no Tecnòlegs.

L'ICT organitza també alguns cursos a distància, com així ho demostra el seu Programa Superior de Formació a Distància, dins del qual es pot trobar algunes activitats interessants per a la nostra especialitat com ara el curs *Internet On-line*.

• Programes de formació continuada per al personal de les Administracions Públiques i les Universitats

No volem tancar aquest apartat sense fer esment de les accions formatives que les Administracions Públiques (Generalitat de Catalunya, Diputacions, Ajuntaments) així com les Universitats, duen a terme dins dels seus programes de formació de personal. Donat el gran nombre de bibliotecaris-documentalistes que treballen dins l'àmbit de l'Administració a Catalunya, aquests programes suposen una via important per al reciclatge i la millora professional del col·lectiu. A més cal dir que si bé la majoria dels cursos que organitzen són tancats i restringits als propis treballadors, hi ha algunes activitats de caràcter obert.

LLISTAT D'ADRECES D'INTERÈS

<http://www.uab.es>

<http://www.ub.es>

<http://www.uoc.es>

<http://www.upc.es>

<http://www.upf.es>

<http://www.salleURL.edu>

<http://www.esade.es>

<http://www.cobdc.org>

<http://www.bcn.es/aac/welcome.htm>

<http://www.doc6.es>

<http://ictnet.es/ict/cat>

3. Mercat laboral i inserció professional

Per tractar l'evolució i situació actual del mercat de treball així com la inserció laboral dels bibliotecaris-documentalistes a Catalunya, s'han observat les dades aportades pels principals treballs duts a terme al llarg de la dècada dels noranta. En aquest sentit, cal destacar que a l'igual que succeeix a la resta de l'Estat, la professió presenta importants llacunes pel que fa a aquests estudis, i fóra desitjable poder disposar d'informació exhaustiva i actualitzada sobre aspectes com: evolució de la distribució de llocs de treball, canvis que l'extensió social de les noves tecnologies de la informació propicien en les tasques a fer pels professionals; volum, característiques i requisits de l'oferta de treball existent; emergència de sectors potencials d'ocupació, etc.

La realització d'aquest tipus d'estudis ha estat sempre important, però esdevé un element fonamental a causa de la conjuntura actual de la professió. Ens trobem en un moment de profunds canvis, la posada en marxa de llicenciatures en documentació que estan duent a terme diverses universitats catalanes canviarà en un futur proper, no només el volum del col·lectiu que buscarà feina sinó també les característiques de la seva formació (llicenciats, diplomats, etc.). Per ajudar a clarificar les funcions, a definir els perfils, a millorar el nivell de coneixement que els responsables de la contractació tenen actualment de les capacitats d'aquests professionals, etc. és imprescindible disposar d'estudis rigorosos que contribueixin a adequar la formació dels candidats als requisits exigits per a l'ocupació de llocs de treball relacionats amb la gestió i tractament d'informació, sobretot, per a l'ocupació d'aquells no associats tradicionalment a la figura del bibliotecari-documentalista.

Quant als estudis centrats específicament en el mercat laboral i/o la inserció professional en l'àmbit català, destacarem fonamentalment tres treballs. Tots tres han estat publicats en els anys noranta i posen de manifest conclusions derivades de l'anàlisi i quantificació de dades obtingudes a través d'enquestes i entrevistes realitzades a professionals del col·lectiu i, en algun cas, de l'entorn que els contracta:

El primer, cronològicament, és el de C. Espelt i A. Pons (1993), professors de l'Escola Universitària de Biblioteconomia i Documentació «Jordi Rubió i Balaguer», transformada ja en Facultat. El treball, publicat el 1993, porta per títol «Dades sobre la incorporació laboral de les darreres promocions de l'Escola Jordi Rubió i Balaguer» i analitza la incorporació al mercat de treball de les promocions de diplomats sorgides de l'escola de Barcelona, entre 1988 i 1992. Es tracta d'un estudi que observa aspectes concrets com: l'accés al primer lloc de treball i les principals vies per les quals s'aconsegueix.

El segon en el temps és el que van a dur a terme els professors Moreiro, Moscoso i Ortiz (1995), del Departament de Biblioteconomia i Documentació de la Universidad Carlos III de Madrid. Aquest estudi es planteja analitzar la inserció i situació laboral dels diplomats a partir de l'observació d'una mostra integrada per les persones que obtingueren la seva titulació en el curs 90-91 a l'escola «Jordi Rubió». El treball parteix de la premissa que la tradició d'ensenyament reglat sobre la nostra disciplina a Catalunya, marca unes diferències quant a accés al mercat laboral i a imatge social de la professió, respecte de la resta de l'Estat. El treball incideix especialment en la comparació de dades referides als diplomats a l'escola de Barcelona i els titulats a les de Granada, Múrcia i Salamanca.

L'estudi més actualitzat és el que el Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya⁵ (COBDC) presentà l'any 1997. Dirigit per E. Camps i J. Ll. Crespán, i patrocinat pel Servei d'Ensenyament de la Diputació de Barcelona, l'Institut Català de Noves Professions i el Departament de Cultura de la Generalitat, el treball titulat: *Los bibliotecarios-documentalistas en Catalunya: situación actual y perspectivas de futuro*, constitueix una eina indispensable per conèixer aspectes relacionats amb aquest mercat laboral i la inserció dels professionals. Podríem dir que aquest estudi és una útil aportació que cobreix, en bona mesura, la manca d'informació provocada pels pocs estudis centrats en l'àmbit català.

El treball està dividit en dues parts: 1. Situació laboral actual. 2. L'empresa com a objectiu d'inserció laboral. Ambdues són de gran interès. La primera aporta informació abundant derivada de l'anàlisi de dades obtingudes a través d'una enquesta realitzada a 320 professionals del col·lectiu català, al voltant de la seva formació, característiques del seu lloc de treball, funcions, etc. La segona resulta especialment significativa ja que recull els resultats d'entrevistes mantingudes amb directius de diverses empreses sobre la importància que s'a-

5. *Els bibliotecaris-documentalistas a Catalunya: situación actual i perspectives de futur*. Elisa Camps; Josep Lluís Crespán (dir). Barcelona: 1996. Estudi realitzat pel COBDC.

torga a la informació en l'estratègia de les organitzacions, problemes que planteja la necessitat d'informació, solucions que s'hi adopten i requisits que exigeixen als professionals encarregats de gestionar els recursos informatius. Creiem que, al marge de l'interès d'aquesta segona part, quant al mercat de treball a Catalunya es refereix, les seves dades poder ser perfectament extrapolables, per la qual cosa l'estudi pot tenir una especial significació i utilitat per a la resta de professionals de l'Estat.

Característiques del mercat laboral català

De la revisió dels treballs esmentats s'extreuen elements que contribueixen a caracteritzar el panorama del mercat laboral dels bibliotecaris-documentalistes a Catalunya. Tot seguit els exposarem de forma sintètica:

- Mercat laboral amb un índex d'atur relativament baix (8.1 % al 1996),⁶ encara que es preveu que s'incrementarà a mesura que els titulats provinents de les noves llicenciatures en documentació vulguin incorporar-se al món laboral.
- Mercat en procés de consolidació: llevat dels llocs de treball del sector públic, que s'oferten i ocupen a través de canals perfectament establerts (concurs, oposició, concurs-oposició), els estudis analitzats mostren que les vies utilitzades pels professionals del col·lectiu per accedir-hi resultarien un tant atípiques o inhabituals en altres sectors. L'existència d'aquestes vies, basades freqüentment en el coneixement personal entre professionals, denota certa immaduresa del mercat quant a formulació d'ofertes es refereix. Immaduresa que es materialitza, per exemple, en el baix índex de professionals que troben feina a través de les oficines de contractació o empreses de selecció de personal. No obstant això, cal destacar que l'increment d'ofertes rebudes a les borses de treball d'universitats, col·legis i associacions professionals, demostra, com s'indica en l'estudi realitzat pel COBDC, una progressiva formalització dels procediments de formulació de les ofertes.
- Es detecta un predomini dels llocs de treball del sector públic per damunt dels de l'empresa privada, així com un elevat índex de funcionariat (segons l'estudi del COBDC, aproximadament el 80 % dels professionals treballa en el sector públic, i d'aquests, el 61.1 % són funcionaris). Aquesta tendència que ha estat clara, sobretot, des de la creació de noves universitats, i que suposà un increment de llocs de treball per a bibliotecaris-documentalistes, sembla remetre i experimentar ja un estancament.
- D'entre els llocs de treball existents, el major nombre correspon a organismes de l'Administració Autonòmica i a les xarxes de biblioteques.
- La presència de professionals diplomats en biblioteconomia i documentació es dona, sobretot, a biblioteques (populars, universitàries...), mentre que els llocs de treball en arxius continuen ocupats principalment per llicenciats en Història (molts d'ells amb formació específica en arxivística) i un considerable nombre dels llocs a empreses privades per professionals procedents d'altres àrees (amb o sense formació específica).
- Escassa mobilitat laboral en el sector públic, que contrasta amb l'existent en el sector privat. També el sector públic presenta major estabilitat en els llocs de treball que el

6. Les dades numèriques i percentatges que es proporcionen en aquest apartat procedeixen de l'estudi elaborat pel Col·legi de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya citat a la nota anterior.

privat. En aquest, les condicions de contractació solen ser més precàries, sobretot pels professionals que accedeixen al seu primer treball.

- Els llocs en el sector privat són encara pocs en relació al volum representat pels del sector públic. Les empreses no semblen encara tenir massa clares les capacitats del bibliotecari-documentalista per resoldre problemes relacionats amb la gestió d'informació.
- Existeix certa «reticència» per part de les empreses privades, a l'hora de contractar bibliotecaris-documentalistes. Les raons semblen ser diverses: pervivència d'una imatge i percepció de la professió massa associada encara a les tasques «tradicionals» que la definien, deficiències en la formació dels diplomats que, malgrat l'esforç dut a terme per l'Escola «Jordi Rubió i Balaguer» en els últims anys, continua sense adequar-se a les necessitats d'informació generades en l'entorn empresarial, etc. En aquest sentit, cal dir que l'augment de formació reglada que suposa la posada en marxa de les llicenciatures obre noves perspectives quant a possibilitats de cobertura de la demanda real existent.
- El mercat d'ocupació del sector privat mostra una notable presència de llicenciats (informàtics, enginyers, químics, advocats, economistes...) que realitzen tasques pròpies o directament relacionades amb la documentació, sense tenir titulació específica. Alguns d'ells s'han format, per pròpia iniciativa o de l'empresa on treballen, mitjançant l'assistència a cursos de postgrau, cursets, congressos, etc, i a través de la pràctica laboral. És curiós observar com, sovint, els professionals així formats, són els que ocupen els llocs de més responsabilitat quant a gestió d'informació es refereix. Aquest fet concorda amb la tendència que mostren les empreses a l'hora de contractar personal per ocupar aquest tipus de places: prefereixen persones polivalents, que principalment coneguin el sector al qual l'empresa es dedica i que, a més, coneguin les tècniques documentals o estiguin disposats a formar-s'hi. Aquesta és potser, una de les raons que expliquen perquè és tan freqüent trobar diplomats en biblioteconomia i documentació desenvolupant tasques d'escassa responsabilitat.
- S'observa un creixement de llocs de treball relacionats amb la documentació i associats a les noves tecnologies de la informació. Aquests són promoguts, en gran mesura, per l'actual tendència empresarial vers la comercialització de serveis d'informació de valor afegit impossibles d'oferir sense l'ajuda d'aquestes tecnologies. Es tracta d'un mercat potencial de treball pels professionals del nostre sector, no obstant això, no sembla massa clar el paper que aquests hi jugaran perquè un considerable nombre de llocs està sent ocupat per professionals procedents d'altres àrees.
- Els requisits més valorats pels directius de les empreses entrevistades per a l'estudi del COBDC van ser: capacitat per preparar, mantenir i recuperar informació, per analitzar-la en base al coneixement del camp d'especialització de l'empresa (capacitat per afegir valor a la informació), iniciativa per reconèixer i avançar-se a les necessitats, domini dels sistemes d'accés a la informació i de creació de bases de dades pròpies, bona capacitat de comunicació, de treball en equip i una clara voluntat d'integració a l'empresa.
- La creació a Catalunya de noves llicenciatures en documentació ampliarà un sector de treball que, encara que no massa ampli, no volem deixar d'esmentar. Ens referim al constituït pels llocs de treball derivats de les necessitats de docència i recerca universitària.

4. Comunicació professional

La professió de bibliotecari-documentalista, tan estretament lligada a la societat de la informació, exigeix al col·lectiu que la integra, un dinamisme que l'allunyi de l'estancament i la faci avançar paral·lelament al ritme canviant de l'entorn en el qual s'insereix. Per això és important que les entitats i persones que la representen participin de forma activa en el desenvolupament de canals de comunicació que garanteixin la relació, l'intercanvi d'experiències i, en definitiva, que afavoreixin l'enriquiment, el progrés així com el coneixement i la bona imatge social del col·lectiu. A Catalunya existeixen interessants iniciatives en aquest sentit, de les quals en destacarem les següents:

Grups oberts de treball.
Jornades i/o congressos.
Edició de materials especialitzats.
Forums de debat.

- **Grups oberts de treball:** tal i com s'ha enunciat en apartats anteriors, tant al COBDC com a l'AAC o la Coordinadora de Documentació Biomèdica, existeixen grups de professionals que es reuneixen periòdicament per a treballar i debatre sobre temàtiques concretes, a SOCADI també funcionaven alguns. Aquests grups estan oberts als associats interessats en la matèria en la qual se centren i poden resultar de gran ajuda a l'hora de resoldre problemes sorgits en la tasca quotidiana o mantenir-se a corrent. Es basen fonamentalment en el fet de compartir experiències amb d'altres especialistes i/o persones que treballen en el mateix tipus de centre, servei, temàtica o amb els mateixos materials.
- **Jornades i/o congressos:** Catalunya compta amb diverses reunions professionals institucionalitzades, al marge d'altres puntuals, que se celebren periòdicament. Aquestes són un important canal de comunicació, sobretot per aquells bibliotecaris-documentalistes amb vocació investigadora que, individualment o col·lectiva, duen a terme projectes, treballs, estudis, etc. i desitgen difondre els seus resultats i conclusions. Al marge d'aquesta utilitat, gens menspreable, també comporten la possibilitat d'aprendre amb les ponències d'especialistes de reconegut prestigi, de retrobar-se amb antics companys o d'establir nous contactes:

Jornades Catalanes de Documentació: organitzades pel COBDC algunes edicions en col·laboració amb SOCADI). Van començar a celebrar-se l'any 1985 amb el nom de *Jornades de l'Associació de Bibliotecaris de Catalunya*, però des de la seva segona edició, l'any 86, adoptaren la designació actual. Les terceres, quartes, cinquenes i sisenes Jornades van tenir lloc els anys 89, 92, 95 i 97 respectivament i l'any 99 se celebrarà la setèna edició. Dins del marc de les Jornades sol tenir lloc *Expodoc*, una de les fires més importants de l'àmbit de la informació de l'Estat espanyol, que compta amb la participació de les principals empreses i institucions del sector.

Jornades d'Arxivística de Catalunya: són organitzades per l'AAC amb el patrocini de diverses entitats. Es tracta d'unes jornades que s'iniciaren el 1987 i se celebren, cada dos anys, a una ciutat catalana diferent. L'edició de l'any 99 ha portat per títol «Arxivant bites» i ha girat al voltant de la gestió de documents electrònics. Un dels fets que caracteritza aquestes jornades és que no accepten comunicacions, és a dir, només hi ha ponències de professionals de l'arxivística de reconegut prestigi.

- **Edició de materials especialitzats:** les revistes i col·leccions especialitzades, els butlletins professionals, etc. són també un canal significatiu de comunicació i aprenentatge. En aquest apartat i sense perseguir l'exhaustivitat, s'exposarà una selecció d'aquells materials, editats a Catalunya, que considerem més significatius:

Publicacions periòdiques

Anthropos: revista de informació y documentación.

Anuari SOCADI de Documentació i Informació.

Arxius: butlletí del Servei d'Arxius [del Dep. de Cultura de la Generalitat de Catalunya]

BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació. (electrònica)

Butlletí de la Biblioteca de Catalunya

Butlletí informatiu de l'Associació d'arxivers de Catalunya.

Document: full informatiu del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes

Extra!-net: Revista de infonomía. (electrònica)

Item: revista de biblioteconomia i documentació.

IWE: el professional de la información.

Jornades Catalanes de Documentació. (actes)

Jornades d'Arxivística de Catalunya. (actes)

Lligall: revista catalana d'arxivística

Nexo: informació, documentación, automatización.

Entitats editores i col·leccions de monografies

Ariel (Col·lecció: Ariel comunicació)

Centre d'Investigació de la Comunicació (depenia de la Generalitat de Catalunya).

Col·leccions: Monografies i documents; Estudis i recerques)

CIMS (Col·lecció: Libros de comunicació global)

Diputació de Barcelona. Àrea d'Educació (Col·lecció: Temes d'Educació)

Edicions 62.

Edicions Universitat de Barcelona (Col·lecció: Textos docents)

Empúries.

Pòrtic (Col·lecció: Pòrtic media).

Promociones y Publicaciones Universitàries (PPU). (vinculada a la UAB. Col·lecció:

Comunicación y Relaciones Públicas)

Públicacions de l'Abadia de Montserrat.

• Fòrums electrònics de debat

Els serveis que ofereix Internet han permès els bibliotecaris-documentalistes disposar de potents i atractius canals de comunicació com ara les llistes de distribució. En elles els professionals informen, plantegen dubtes, expressen opinions o debaten sobre temes d'actualitat en el seu camp, de forma lliure, natural i dinàmica. Aquestes llistes, tot i que de vegades presenten certs inconvenients com, per exemple, l'excès de missatges que hom troba sovint en la seva bústia electrònica, són una bona font d'informació actualitzada i, el que resulta més atractiu, són un mitjà ideal per contactar amb altres professionals, per saber com i què pensen sobre aspectes relacionats amb la disciplina, etc. A Catalunya existeixen diverses iniciatives quant a fòrums de debat:

Arxiforum: impulsat i gestionat per l'AAC. En paraules dels seus creadors «l'única especialitzada en arxivística a Espanya». Se centra en temes relacionats amb la teoria i la pràctica arxivística, però ofereix també informació sobre congressos, cursos, ofertes de treball, etc.

Subscripció: E-mail a: listserv@listserv.rediris.es
Text: subscribe arxiforum nom-cognoms

Bescolar: aquesta llista constitueix una bona plataforma de comunicació per a aquells professionals interessats en la temàtica de la biblioteca escolar. Ha estat iniciativa de T. Mañà, professora de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la UB.

Subscripció: E-mail a: listserv@listserv.rediris.es
Text: subscribe bescolar nom-cognoms

Bib-med: fòrum centrat en temes de documentació en medicina i ciències de la salut. És gestionat per professionals de l'Hospital Vall d'Hebron i està oberta a bibliotecaris-documentalistes i professionals de la medicina nacionals i hispanoamericans. La llengua de comunicació és principalment el castellà.

Subscripció: E-mail a: listserv@rediris.es
Text: subscribe bib-med nom-cognom

Extranet-Forum: aquest és el fòrum obert de debat de la revista electrònica *Extra!-net*, <<http://www.extra-net/welcome.html>>, iniciativa d'A. Cornella. Hom pot rebre les notícies de la publicació periòdicament mitjançant el correu electrònic, tanmateix participar en el seu fòrum on es debaten els temes suggerits des de la llista de distribució de la revista.:

Subscripció: E-mail a: listserv@listserv.rediris.es
Text: subscribe extranet nom-cognom

Iwetel: segurament la més coneguda, dinàmica i amb major índex de participació de l'Estat sobre temes relacionats amb la biblioteconomia i la documentació. La citem aquí perquè un dels seus responsables pertany al col·lectiu de professionals de Catalunya.

Subscripció: E-mail a: listserv@listserv.rediris.es
Text: subscribe iwetel nom-cognoms

5. Recerca en biblioteconomia i documentació

L'existència d'una sola diplomatura en Biblioteconomia i Documentació en tot el territori català i reconeguda universitàriament només a partir de 1982 i la inexistència de programes de doctorat en Biblioteconomia i Documentació ha propiciat que les poques tesis doctorals que s'han realitzat en els darrers anys sobre la temàtica biblioteconòmica o documental s'hagin realitzat en el marc de les facultats on s'impartia Documentació com a assignatura, fonamentalment a la Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma i alguna a les Facultat de Lletres de la Universitat Autònoma i a la Universitat de Barcelona, i per tant ha estat temes molt aplicats i no generalistes dins l'àmbit.

També el fet que als professors de les Diplomatures, els únics estudis que hi havia des del curs 97-98, no se'ls exigeixi la investigació ni la tesi doctoral, ha fet que siguin poques les tesis lligides, però per contra, majoritàriament d'una excel·lent qualitat.

Amb la incorporació de nous estudis a diverses universitats, el panorama està canviant. A les universitats de Barcelona i a la Pompeu Fabra hi ha un grup considerable de professors que estan treballant i ultimant les seves tesis doctorals i es previsible que en uns cinc anys hi hagi ja un bon grup de doctors, i per tant un bon potencial d'investigadors.

Tot l'exposat anteriorment ha fet que fonamentalment el nucli bàsic d'investigació hagi estat per un cantó l'Escola de Biblioteconomia i Documentació, primer de la Diputació i després de la Universitat de Barcelona, i fonamentalment l'Àrea de Documentació de la Universitat Autònoma, que ha nodrit posteriorment les àrees i grups de la Universitat Pompeu Fabra, i en algun cas també a la de la Universitat de Barcelona i alguna de les privades.

També cal destacar que les pròpies biblioteques universitàries, primerament les universitats Autònoma, de Barcelona i Politècnica i després la Pompeu Fabra, la Rovira Virgili, la universitat de Lleida, la de Girona, i l'Oberta, han estat i segueixen sent nuclis importants de recerca, n'és un exemple el programa Decomate de la UAB. També el *Consorci de Biblioteques de Catalunya* té un lloc destacat en el desenvolupament i recerca en l'àmbit de la biblioteconomia.

A les primeries l'antic *Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya*, (CIDC), actualment *Institut d'Estadística de Catalunya* va fer una tasca importantíssima en el desenvolupament de la Documentació al nostre país, que encara avui en dia, tot i que en menor mesura, continuen portant a terme alguns dels seus membres. El CIDC neix el 1972 i el 1990 es converteix en l'*Institut d'Estadística de Catalunya* canviant la seva orientació.

L'antiga *Associació de Bibliotecaris, la Societat Catalana de Documentació i informació*, (SOCADI) i l'actual *Col·legi de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya* COBDC, han fet sino ben be una tasca d'investigació, una tasca important de formació i de desenvolupament i de donar a conèixer el nostre camp d'actuació.

Pel que fa a la iniciativa privada, empreses com DOC-6, My News, laboratoris farmacèutics, entre d'altres han aportat també el seu granet de sorra al desenvolupament i a la investigació de la Documentació a Catalunya i a la resta de l'Estat.

Bibliografia

ABADAL FALGUERAS, E. *La Documentación en España*. Madrid: CINDOC-FESABID, 1994.

ABADAL, E.; MIRALPEIX, C. «La enseñanza de la biblioteconomía y la Documentación en la universidad española a finales de los noventa». A: *Jornadas Españolas de Documentación*, (6es: 1998: València). València: Universitat de València, 1998. p. 29-47.

ABADAL, E. «La formación en biblioteconomía y documentación en España». *Documentación de las ciencias de la información*, 1993, núm. 16. p. 9-46.

Els bibliotecaris-documentalistes a Catalunya: situació actual i perspectives de futur. E. Camps; J. Ll Crespán (coord.). Estudi realitzat pel Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya (COBDC). Barcelona: 1996. Consultat a la biblioteca del COBDC.

CAMPOS, E.; CID, M.P. «Biblioteques, arxius i centres de documentació en la premsa diària a Catalunya». *Item*, 1994, núm. 15 (jul-des.). p. 118-133.

CID, P.; RECODER, M.J. «La formación de profesionales de la Documentación en España: la licenciatura de documentación». A: *Jornades catalanes de documentació*, (5es: 1995: Barcelona). Barcelona: SOCADI-COBDC, 1995. p. 595-605.

CID, P.; RECODER, M.J. «La licenciatura de documentación: estudio de las propuestas formuladas en España para su realización». A: *Jornadas españolas de documentación Automatizada*, (4es: 1994: Gijón). Gijón: Universidad de Oviedo, 1994. p. 611-615.

- Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. *Memòria 1988*. Barcelona: 1988.
- ESPELT, C.; PONS, A. «Dades sobre la incorporació laboral de les darreres promocions de diplomats de l'Escola Jordi Rubió i Balaguer». *Item*, 1993, núm. 13 (jul.-des.). p. 95-103.
- ESPELT, C.; PONS, A. «La formació universitària en biblioteconomia i documentació a Espanya: estat de la qüestió». A: *Anuari SOCADI de Documentació i Informació*. Barcelona: SOCADI, 1997. p. 29-39.
- ESTIVILL I RIUS, A. *L'Escola de Bibliotecàries 1915-1939*. Barcelona: Diputació de Barcelona; Universitat de Barcelona, 1992.
- FUENTES I PUJOL, M.E. *Documentación y periodismo*. Pamplona: EUNSA, 1997.
- FUENTES I PUJOL, M.E. «Estudios y formación especializada de los científicos de la información: docencia e investigación». A: *Jornadas Españolas de documentación automatizada*, (3es: 1990: Palma de Mallorca). Palma de Mallorca: Universitat de les Illes Balears, 1990. p. 187-215.
- GILI MARTÍNEZ, M.D. «La formació contínua dels especialistes en informació: propostes per a un debat». *Jornades Catalanes de Documentació*, (5es: 1995: Barcelona). Barcelona: SOCADI; COBDC, 1995. p. 575-583.
- MERLO, J.A. «Las asociaciones profesionales españolas y la formación continua». *Jornadas Españolas de Documentación Automatizada*, (4es: Gijón: 1994). Gijón: Universidad de Oviedo, 1994. p. 587-594.
- MOREIRO, J.A.; Moscoso, P.; Ortiz, V. «Análisis del empleo de los diplomados en biblioteconomía y documentación: el caso de la Escola Jordi Rubió i Balaguer». A: *Jornades Catalanes de Documentació*, (5es: 1995: Barcelona). Barcelona: SOCADI; COBDC, 1995. p. 607-619.
- OROBITG I DELLÀ, M. J. «Resultat de l'enquesta sobre formació continuada adreçada als col·legiats». *Item*, 1993, núm. 13 (jul.-des.), p. 148-157.
- PONS, A. «Fonts d'Informació bibliogràfiques per a les ciències de la documentació a l'Estat espanyol». *Item*, 1994, núm. 15 (jul.-des.). p. 60-94.
- RECODER SELLARÉS, M.J. «Sobre cómo sobrevivir al alud de información o la formación continua en España». *Anuari SOCADI de documentació i informació*. Barcelona: Societat Catalana de Documentació i Informació, 1997. p. 73-79.
- VILLAGRÀ RUBIO, A. «La formación continua de los documentalistas en España: un reto para una profesión dinámica». A: *Jornadas Españolas de Documentación Automatizada*, (3eres: 1990: Palma de Mallorca). Palma de Mallorca: Universitat de Les Illes Balears, 1990, vol.1. p. 394-432.
- VILLAGRÀ, A. et al. *La formación continuada de bibliotecarios y documentalistas: bases para una evaluación*. Madrid: Federación Española de Archivística, Biblioteconomía y Documentación, 1996.